

Marin Sorescu

" Sorescu este un intelectual serios, care mediteaza la ceea ce scrie si scrie invalundu-l tragicul, sublimul, grotescul in plasa fina a ironiei. A pune aceste notiuni in raporturi insolite este tehnica lui. In configuratia ei intra si un element de absurd calculat, acela care faciliteaza patrunderea paradoxului in poem. "

Eugen Simion

Onorat, in ultimii ani ai vietii, cu tot ceea ce si-ar putea dori mai mult un om de cultura, adica primit, alaturi de Stefan Augustin Doinas, membru al Academiei Romane, ca semn de pretuire pentru calitatile operelor sale literare, si, pentru putin timp, numit ministru al culturii, Marin Sorescu, fostul redactor-sef al revistei Ramuri, al Editurii Scrisul Romanesc, plecat de curand dintre noi si regretat cu deplina sinceritate, va supravietui in eternitatea literelor romanesti prin creatiile sale esentiale.

Asezat, inca din tinerele, alaturi de Nichita Stanescu, Nicolae Labis si Ana Blandiana, Marin Sorescu a fost incorporat in noul val de valori, care avea sa ridice literatura romana in randurile literaturilor moderne. A fi asezat in categoria culturala de elita a tarii tale presupune o mare responsabilitate, pe care e mai usor s-o obtii, decat s-o pastrezi. Dar Marin Sorescu, constant si perseverent, exigent cu propria-i persoana si creatie, adica luandu-se in serios in orice moment al vietii sale, chiar cand ironia si autoironia il ajutau sa treaca, pe cai mai intortocheate, spre adevarul care nu putea fi spus oricand si oricum, a ramas printre scriitorii contemporani cei mai de seama, nefiind Singur printre poeti, si avand numai prieteni si admiratori. "Marin Sorescu - afirma criticul literar Mircea Martin -pare dinainte edificat in legatura cu poezia si deceptionat de posibilitatile ei. El stie ca infinitul nu poate fi exprimat decat prin finit, adica prin cuvint. El nu poate realiza sublimarea starii lirice, pentru ca nu se poate debarasa de constiinta conventiilor pe care aceasta le presupune. Naivitatea trebuitoare poetului, capacitatea de uimire si de iluzie ii raman straine. Vocatia absolutului coexista cu gustul aprioric al esecului. Pentru a nu deveni vulnerabil printr-o certitudine, Marin Sorescu se indoieste de toate, de el insusi. Numai cine isi face o idee inalta despre poezie resimte cu atata acuitate tradarea ei. Dar, in acelasi timp, cine vrea sa devina poet trebuie s-o depaseasca sau s-o ignore."

Dintre volumele sale de versuri cele mai cunoscute amintim: Singur printre poeti, Poeme, Moartea ceasului, La Liliaci, apoi romanele Trei dinti din fata, volumul de eseuri Insomnii si mai multe piese de teatru: A treia teapa, Matca, Exista nervi, Raceala, Iona si altele.

IONA

" Incontestabil ca, in esenta tematicii ei, o piesa ca Iona pune probleme care sunt ale contemporaneitatii, care se repeta in toata lumea, si ca, prin urmare, ne aflam in prezenta unui fenomen de sincronie intre dramaturgia romaneasca si cea universala. "

Mihai Nebunu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Parabola a singuratatii si a tristetii omului in fata neantului, Iona este, in acelasi timp, o drama si o meditatie filosofica. Este o drama in masura in care opera a fost scrisa sub forma de dialog, cu replici adresate publicului, desi de un singur personaj, si cu indicatii de regie, menite, in mare masura, sa suplineasca lipsa altor personaje si sa inlature o anumita monotonie, venita de la sine, deoarece alti eroi - cum ar fi Pescarul I si Pescarul II - nu vorbesc decat prin gesturi, avand un rol de miscare scenica. O astfel de conceptie constructiva imprima de la sine o serie de greutate, recunoscute si de autor, atunci cand afirma: "Am fost intrebat daca burta chitului simbolizeaza calatoria in cosmos sau singuratarea intrauterina. In ce masura Iona e primul si ultimul om? Daca dau o acceptie mistica ori politica experientei acestui personaj? si, mai ales, ce semnificatie are gestul final si daca nu mi-e mila de umanitate? Nu pot sa va raspund nimic... Totul mi se incurca in memorie. stiu numai ca am vrut sa scriu ceva despre un om singur, nemaipomenit de singur."

Iar, la indicatiile de regie: "Ca orice om foarte singur, Iona vorbeste tare cu sine insusi, isi pune intrebari si-si raspunde, se comporta tot timpul ca si cum in scena ar fi doua personaje. Se dedubleaza si se strange dupa cerintele vietii sale interioare si trebuintele scenice. Caracterul acesta pliant al individului trebuie jucat cu suplete. Neosten-taiv, daca rolul va parea prea greu, ultimele doua tablouri pot fi interpretate de alt actor."

Dar caracterul dramatic al piesei este dat, de fapt, de zbuciumul sufletesc al personajului, care se confeseaza permanent publicului si care - in final - ni se sugereaza ca se sinucide.

O astfel de constructie psihologica a eroului ofera autorului filosof un mare avantaj: cel al deplinei sinceritati; in fata mortii, chiar daca se adreseaza intregii omeniri, Iona nu poate spune decat adevaruri esentiale. Iata de ce piesa lui Marin Sorescu devine o modalitate filosofica, dramatica si nuanzata de a-si exprima parerea asupra existentei umane.

Pentru o astfel de comunicare, particulara si generala in acelasi timp, autorul avea nevoie de prestigiul unui mit.

Legenda biblica a personajului Iona ne povesteste cum fiul lui Amitai este ales sa propavadiasca cuvantul Domnului in cetatea Ninive, fiindca faradelegile oamenilor de acolo il suparasera pe Dumnezeu. Iona insa, socotindu-se nevrednic de aceasta insarcinare, incearca sa se ascunda si se imbarca pe o corabie, fugind in Tarsis. Dumnezeu ii cunoaste fapta de nesupunere si vrea sa-l pedepseasca pentru neascultare, triminand un vant puternic care sa rascoleasca marea. Corabierii isi dau seama de cauza acestuia si, pentru a potoli furtuna, il arunca pe fugar in valuri. Iona este inghitit de un monstru marin, in pantecele caruia traieste trei zile si trei nopti. El isi recunoaste greseala si se roaga divinitatii de iertare, iar "Domnul a poruncit pestelui si pestele a varsat pe Iona pe uscat."

Observam o inrudire cu mitul revoltatului impotriva fortei supreme, intalnit in Izgonirea lui Prometeu, de Al. Philippide, Demonul, de Lermontov, Faust, de Goethe si altele, dar vina lui Iona este mai mica: el nu propavadieste cuvantul lui Dumnezeu de teama unei nereusite, nu din trufie fata de divinitate - de aceea si posibilitatea de indreptare devine mai mare, prin regasirea de sine din final: "Cum se numeste dracia aceea frumoasa si nenorocita si caraghioasa, formata de ani, pe

care am trait-o?"

Aflat intre doua limite: cea biblica si cea umana, Marin Sorescu da o noua interpretare mitului creatiei. Subiectul nu se mai gaseste decat vag, asa cum legenda Mo-nastirii Argesului, nu mai serveste decat ca pretext dezbaterii etice din piesa Mesterul Manole, a lui Lucian Blaga.

Eroul lui Marin Sorescu se afla, de la inceput, in gura pestelui, fara posibilitatea de a se elibera decat prin credinta. Dramaturgul stabileste insa alte corelatii intre pro-pavadorul biblic si Iisus Hristos, care i-a precedat.

In Cartea Sfanta, Iisus da de inteles ucenicilor sai ca el indeplineste destinul prefigurat de profetul Iona, "caci precum a fost Iona semnul ninivitenilor, asa va fi si Fiul Omului semn acestui neam ". Este surprinzatoare identitatea de destin: Iona si Iisus mor, pentru a reinvia, dupa trei zile si trei nopti, afirmand triumful asupra mortii.

In masura in care replica din finalul piesei: "Razbim noi cumva", urmata de sinucidere, este interpretata ca moarte voita, personajul lui Marin Sorescu poate fi un alt Mantuitor.

Pornind de la metafora lui Nietzsche, "solitudinea m-a inghitit ca o balena", piesa Iona da expresie strigatului tragic al unui individ insingurat, care face eforturi disperate de a-si gasi identitatea. Dar amplul monolog al personajului este si demonstratia unei problematice filosofice, de natura existentiala, prezentandu-ne imaginea lumii ca ierarhie de sfere, in care pestele mare il inghite intotdeauna pe cel mic.

Iesind, in final, la lumina din spintecatura ultimului peste, pe o plaja pustie, orizontul care i se arata lui Iona il inspaimanta din nou, pentru ca si acesta este alcatuit dintr-un alt sir de burti de peste:

"Sunt ca un Dumnezeu, exclama el, care nu mai poate invia. I-au iesit toate minunile: si venirea pe pamant, si viata, pana si moartea, dar, ajuns aici, in mormant, nu mai poate invia."

Ori, contrariul vietii este moartea, pe care personajul si-o ofera singur: "si acum, daca stau si ma gandesc, tot eu am avut dreptate. Am pornit-o bine. Dar drumul a gresit-o. Trebuia s-o iau in partea cealalta... E invers, totul invers. Dar nu ma las. Plec din nou. De data asta te iau cu mine. Ce conteaza daca ai sau nu noroc? E greu sa fii singur. (Scoate cutitul) Gata, Iona? (isi spinteca burta) Razbim noi cumva la lumina..." Gestul sinuciderii si metafora luminii din final deschid un nou domeniu de interpretare filosofica a existentei, variantele gasindu-se in piesele Paracliserul si Matca, si care, impreuna cu Iona, fac parte din trilogia simbolic intitulata Setea muntelui de sare.

Este incontestabil faptul ca Marin Sorescu devine unul dintre cei mai moderni dramaturgi, ale caror opere ii cheama pe cititori ori pe spectatori la o continua re-creere a subiectului, alaturi de inventivitatea permanenta a autorului.

MUNTELE

Autodefinindu-se Singur printre poeti, Marin Sorescu imbina exprimarea lirica, narativa si dramatica, intr-un mod atat de personal incat opera sa isi asteapta inca interpretii si comentatorii

rafinati.

Poezia Muntele, inclusa in volumul Moartea ceasului, dupa cum afirma academicianul Eugen Simion, pune un mai mare accent pe reprezentarea timpului si a mortii.

Este vorba de o lirica ironica, sprijinita uneori pe automatisme, ori alunecand spre accenii dramatice. În locul unei pietre de pavaj - afirma el: expresie cu mai multe intelesuri: cel direct, derivand de la muntele mineral si cel social, sugerand umilintele la care erau supusi artistii in trecut.

Dar aceasta exprimare dubitativa sugereaza nu doar miscarea autovehiculelor (Au trecut peste mine / Masini mici / Autocamioane / Tancuri), ci si anotimpurilor: Am simtit soarele pana la osii / si luna / Pe la miezul noptii. Incat poetul, desi poarta cu greu soarta mea de granit ii sfatuiesc pe calatori bine intentionati: Circulati numai pe partea carosabila / A sufletului meu, / Barbatilor!

Sugestia ar fi a selectarii partii celei mai bune din sufletul fiecarui om.